

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Davida Vláčila a soudců JUDr. Pavla Simona a Mgr. Viktora Sedláka v právní věci žalobkyně **BLAŽEK PRAHA a. s.**, identifikační číslo osoby 25624407, se sídlem v Praze 10, U Továren 261/27, zastoupené Mgr. Lukášem Trojanem, advokátem se sídlem v Praze 4, Na Strži 2102/61a, proti žalované **České republice – Ministerstvu spravedlnosti**, se sídlem v Praze 2, Vyšehradská 424/16, zastoupené Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, se sídlem v Praze 2, Rašínovo nábřeží 390/42, o náhradu škody a nemajetkové újmy, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 21 C 22/2018, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 5. 2021, č. j. 72 Co 7/2021-293, t a k t o :

I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 5. 2021, č. j. 72 Co 7/2021-293, pokud jím byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 1. 9. 2020, č. j. 21 C 22/2018-248, v zamítavém výroku o věci samé (výrok III) ohledně částky 5 081 648 Kč **se mění** t a k t o :

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 1. 9. 2020, č. j. 21 C 22/2018-248, **se** v zamítavém výroku o věci samé (výrok III) ohledně částky 5 081 648 Kč **mění** jen tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni další částku 1 754,50 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,5 % ročně z této částky za dobu od 15. 3. 2018 do zaplacení, a to do patnácti dnů od právní moci tohoto rozsudku, jinak se v tomto výroku ohledně částky 5 079 893,50 Kč s příslušenstvím **potvrzuje**.

II. Dovolání žalobkyně směřující proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 5. 2021, č. j. 72 Co 7/2021-293, pokud jím byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu

pro Prahu 2 ze dne 1. 9. 2020, č. j. 21 C 22/2018-248, v zamítavém výroku o věci samé (výrok III) ohledně částky 4 950 000 Kč s příslušenstvím **se zamítá**; ve zbývajícím rozsahu **se dovolání odmítá**.

III. Žalobkyně je povinna **zaplatit** žalované na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně částku ve výši 3 300 Kč do patnácti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

IV. Žádná z účastnic **nemá** právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

V. Žádná z účastnic **nemá** právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se podanou žalobou původně domáhala toho, aby jí žalovaná zaplatila náhradu škody a poskytla peněžité zadostiučinění za nemajetkovou újmu v celkové výši 14 301 357 Kč s příslušenstvím, které jí měly vzniknout v souvislosti s nezákonným trestním stíháním. Náhrada škody sestávala z vynaložených nákladů na právní zastoupení ve výši 951 958 Kč s příslušenstvím a z ušlého zisku za dobu od 1. 12. 2016 do 30. 6. 2017 ve výši 8 349 399 Kč s příslušenstvím. V žalované částce byl též obsažen požadavek na náhradu nemajetkové újmy ve výši 5 000 000 Kč s příslušenstvím. Žalobou uplatněný nárok byl odůvodněn tím, že dne 29. 11. 2016 vydal policejní orgán, konkrétně Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen „policejní orgán“) pod č. j. [REDAKCE] usnesení, jímž bylo zahájeno trestní stíhání žalobkyně, a to pro zvlášť závažný zločin podvodu dle § 209 odst. 1, odst. 5, písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „tr. zák.“), s trestní sazbou pro fyzickou osobu 5 až 10 let, přičemž žalobkyni, jako právnické osobě, hrozil dle ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „ZTOPO“) například peněžitý trest, trest zákazu činnosti, trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti na veřejných soutěžích či trest zákazu přijímání dotací a dále i trest propadnutí majetku. Proti usnesení o zahájení trestního stíhání podala žalobkyně stížnost, o níž bylo rozhodnuto usnesením Městského státního zastupitelství v Praze vydaným dne 28. 4. 2017 pod č. j. [REDAKCE] tak, že stížnosti žalobkyně bylo vyhověno a usnesení o zahájení trestního řízení bylo zrušeno a policejnímu orgánu bylo uloženo, aby ve věci znovu jednal a rozhodl, přičemž toto rozhodnutí bylo žalobkyni doručeno dne 3. 5. 2017. Následně došlo k odložení věci. V souvislosti s výše uvedeným nezákonným trestním stíháním, které bylo proti žalobkyni vedeno, došlo k podstatné újmě na jejích právech, kdy bylo poškozeno její dobré jméno a vznikla jí i škoda, přičemž tyto zásahy do majetkové i nemajetkové sféry žalobkyně na ni měly značný dopad. Požadavek na náhradu škody spočívající ve vynaložených nákladech na právní zastoupení v trestním řízení byl odůvodněn tak, že s ohledem na složitost a závažnost kauzy byla žalobkyně nucena se nechat zastoupit vícero advokáty. V souvislosti s tím požadovala přiznat částku 951 958 Kč, jež zahrnovala jednak úhradu nákladů na dva advokáty, kteří ji jako obhájci zastupovali v trestním řízení, jednak uvedená částka zahrnovala i tzv. skutečnou škodu v souvislosti s úhradou právních služeb poskytovaných společnostmi Machytková, Sedláček,

Vaca & spol., advokátní kancelář, s. r. o., dále společností KŠD LEGAL advokátní kancelář s. r. o. a dále i JUDr. Pavlem Bergrem, advokátem, s tím, že součástí takto vyčíslené náhrady škody jsou i náklady, které žalobkyně uhradila za právní zastoupení svého zaměstnance – výrobního náměstka ■■■ J ■■ P ■■■■■ – vůči němuž bylo taktéž předmětné trestní řízení vedeno. Vysvětlila, že bez jeho trestního stíhání by nebylo ani trestní stíhání žalobkyně, a to v důsledku koncepce přičitatelnosti právního jednání fyzické osoby osobě právnické. U požadavku na náhradu nemajetkové újmy za nezákonné trestní stíhání ve výši 5 000 000 Kč žalobkyně zdůraznila, že odpovídá konkrétním zásahům do její nemajetkové sféry, především v důsledku značně medializované a difamační kampaně směřované na její osobu. Rozšíření „informace o nezákonném trestním stíhání“ způsobilo žalobkyni zcela zásadní zásah do její dobré pověsti vedoucí následně ke ztrátě důvěry a ratingu bank, které poskytují žalobkyni úvěry a dále bylo poukazováno na negativní dopady i v oblasti návštěvnosti obchodů žalobkyně. Požadavek na náhradu ušlého zisku ve výši 8 349 399 Kč byl v průběhu řízení vzat zcela zpět a řízení v tomto odpovídajícím rozsahu zastaveno, což platí i ve vztahu k částce 25 168 Kč představující část původně požadovaných nákladů za právní zastoupení žalobkyně v trestním řízení, které žalovaná v průběhu řízení dobrovolně uhradila.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 1. 9. 2020, č. j. 21 C 22/2018-248, uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni zákonný úrok z prodlení ve výši 8,50% ročně z částky 25 168 Kč za dobu od 15. 3. 2018 do 27. 9. 2018, a to do 15 dnů od právní moci rozsudku (výrok I), uložil žalované dále povinnost zaplatit žalobkyni částku 55 566 Kč s příslušenstvím (výrok II), zamítl žalobu, aby žalovaná byla povinna zaplatit žalobkyni částku 5 871 224 Kč s příslušenstvím (výrok III) a uložil žalobkyni povinnost zaplatit žalované náhradu nákladů řízení ve výši 3 300 Kč (výrok IV).

3. Na základě provedeného dokazování učinil soud prvního stupně následující skutková zjištění. Žalovaná svým stanoviskem ze dne 21. 9. 2018 uznala částečně důvodným nárok žalobkyně na náhradu škody spočívající v nákladech vynaložených na právní zastoupení žalobkyně v trestním řízení, a to co do částky 25 168 Kč, kterou žalobkyni vyplatila na základě pokynu k úhradě z 26. 9. 2018. Současně přistoupila ke konstatování nezákonnosti trestního stíhání žalobkyně a poskytla jí omluvu. Ohledně průběhu trestního řízení bylo zjištěno, že usnesením policejního orgánu ze dne 29. 11. 2016 č. j. ■■■■■ bylo žalobkyni a čtyřem fyzickým osobám, mezi nimi i ■■■ J ■■ P ■■■■■ výrobnímu řediteli společnosti BLAŽEK a. s., sděleno obvinění, přičemž ve vztahu k žalobkyni jí bylo kladeno za vinu spáchání zvláště závažného zločinu podvodu ve smyslu § 209 odst. 1, odst. 5, písm. a) tr. zák., kterého se měla dopustit v rámci veřejné zakázky, jejímž předmětem byla výroba bot pro Policii České republiky. Uvedené rozhodnutí bylo zrušeno usnesením Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 28. 4. 2017, č. j. ■■■■■ s tím, že bylo policejnímu orgánu uloženo, aby ve věci znovu jednal a rozhodl. Usnesením policejního orgánu byla věc následně odložena s tím, že se nejedná o podezření ze spáchání zločinu. Žalobkyně udělila plnou moc k svému zastupování v trestním řízení advokátce Mgr. Adéle Nečasové a posléze též i advokátu Mgr. Lukáši Trojanovi. Další stíhaný ■■■ J ■■ P ■■■■■ zmocnil k zastupování své osoby v trestním řízení advokáta JUDr. Pavla Bergra. Žalobkyně a ■■■ J ■■ P ■■■■■ uzavřeli dne 7. 12. 2016 dohodu o tom, že žalobkyně za ■■■ J ■■ P ■■■■■ uhradí veškeré náklady obhajoby jím zvolenému právnímu zástupci. Dále soud prvního stupně popsal úkony právní pomoci, které při výkonu obhajoby oba advokáti (obhájci) učinili, mimo jiné šlo o stručnou stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání a následně její podrobné doplnění. Žalobkyně si s ohledem na zahájení svého trestního stíhání objednala služby společnosti P and P Media s. r. o., která poskytovala žalobkyni poradenské služby, konkrétně jakým způsobem s ohledem na medializaci zahájeného trestního stíhání reagovat na situaci,

jak v médiích, tak dovnitř i vně společnosti, přičemž za tuto činnost pak byla vyfakturována částka 84 700 Kč. Žalobkyně zaplatila společnosti KŠD LEGAL advokátní kancelář s. r. o. za poskytnuté právní služby na základě vystavených faktur částky ve výši 221 733 Kč, 111 117 Kč, 5 143 Kč, 29 343 Kč a 7 865 Kč. Advokátní kanceláři Machytková, Sedláček, Vaca & spol. zaplatila žalobkyně za právní zastoupení ve věci sděleného obvinění na základě vystavených faktur částky ve výši 110 654,50 Kč, 137 698 Kč, 159 162,73 Kč a 107 531,49 Kč. Advokátovi JUDr. Pavlu Bergerovi byla žalobkyní za poskytované právní služby zaplacená fakturovaná částka 61 710 Kč. Dále po zhodnocení výpovědi svědků soud prvního stupně vyložil, že námitky ohledně kvality obuvi dodávané Policii České republiky se v hromadných sdělovacích prostředcích objevovaly již před zahájením trestního stíhání. Soud prvního stupně rovněž neměl za prokázáno, že by v důsledku trestního stíhání došlo u žalobkyně k odlivu zákazníků. Žalobkyně se i v průběhu trestního řízení účastnila rozličných výběrových řízení, nebylo pak prokázáno, že by neúspěch v těchto tzv. tendrech byl odvislý od zahájení či průběhu trestního stíhání vedeného vůči ní.

4. Po právní stránce soud prvního stupně věc posoudil dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále jen „OdpŠk“ nebo „zákon č. 82/1998 Sb.“). Dospěl k závěru, že v daném případě bylo policejním orgánem vydáno nezákonné rozhodnutí, a to usnesení o zahájení trestního stíhání žalobkyně ze dne 29. 11. 2016, které bylo posléze usnesením Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 28. 4. 2017 zrušeno a následně došlo k odložení věci. Žalobkyni proto vznikl nárok požadovat za nezákonné trestní stíhání satisfakci. Při rozhodování o přiměřeném zadostiučinění k odškodnění nemajetkové újmy žalobkyně vyšel v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu zejména z povahy trestní věci, z délky trestního stíhání a z dopadů trestního stíhání do osobnostní sféry poškozené osoby s tím, že forma a případná výše zadostiučinění nesmí být v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti. Současně vzal v úvahu, že otázka výše zadostiučinění v penězích se vždy odvíjí od okolností konkrétního případu, přičemž přiznané odškodnění by mělo odpovídat výši odškodnění, které je přiznáváno v obdobných případech. Vzal v úvahu, že v projednávané věci je poškozenou osobou právnická osoba, neshledal nicméně důvod pro to, aby se výše zadostiučinění přiznaného k odškodnění právnické osoby odlišovala ve skutkových obdobných věcech od zadostiučinění poskytovaného fyzickým osobám. Při stanovení formy a případné výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu žalobkyně tedy použil srovnání s rozhodnutími ve věcech odškodnění fyzických osob za trestní řízení, která byla vůči těmto fyzickým osobám vedena pro trestné činy obdobného charakteru. Vzhledem k tomu, že odškodnění žalobkyně jako právnické osoby i odškodnění fyzických osob za nezákonné trestní stíhání je podřazeno pod speciální ustanovení zákona č. 82/1998 Sb., vyjádřil přesvědčení, že forma zadostiučinění i jeho případná výše by měla být souměřitelná a odpovídat hlediskům vyplývajícím z judikatury vztahující se k uvedenému zákonu. Neshledal přitom opodstatněným požadavek žalobkyně, aby se v otázce výše případně přiznaného finančního zadostiučinění vycházelo z judikatury dovolacího soudu vztahující se k ochraně dobré pověsti a jména právnické osoby či k oblasti nekalosoutěžního jednání. Při rozhodování o formě a výši zadostiučinění za nemajetkovou újmu v dané věci vzal soud prvního stupně dále v úvahu, že nezákonné trestní stíhání žalobkyně trvalo zhruba pět měsíců a nedostalo se ani do stádia podání obžaloby, či dokonce do fáze řízení před trestním soudem. Zohlednil, že žalobkyni bylo sděleno obvinění pro zvláště závažný zločin podvodu podle § 209 odst. 1, 5 písm. a) tr. zák., za jehož spáchání by fyzické osobě mohl být uložen trest odnětí svobody v sazbě od 5 do 10 let. S poukazem na § 15 odst. 1 ZTOPO konstatoval, že žalobkyni potenciálně hrozil například trest peněžitý, trest zákazu činnosti, trest zákazu plnění veřejných zakázek, účasti na veřejných soutěžích, přijímání dotací či dokonce trest propadnutí majetku.

Dále přihlédl k tomu, že v důsledku medializace, za kterou však stát není přímo odpovědný, se trestní stíhání žalobkyně dostalo do širokého povědomí veřejnosti a žalobkyně byla vystavena situaci, kdy musela svým obchodním partnerům, Komerční bance, a. s., či zaměstnancům poskytovat informace a ubezpečovat je o nedůvodnosti svého trestního stíhání. Poukázal rovněž na to, že vedoucí představitelé žalobkyně se v rámci své pracovní činnosti snažili intenzivně zamezit případným negativním dopadům trestního stíhání, přičemž žalobkyně v této souvislosti navázala spolupráci s PR poradci za účelem zvolení nejhodnější strategie, jak čelit informacím o zahájeném trestním stíhání žalobkyně jak ve vztahu dovnitř, tak vně společnosti. Soud prvního stupně při hodnocení důkazů uzavřel, že z provedeného dokazování nevyplývá, že by zákazníci odmítali u žalobkyně nakupovat jen z důvodu jejího trestního stíhání. Dospěl proto k závěru, že je namístě přiznat žalobkyni odškodnění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným trestním stíháním v celkové částce 50 000 Kč, jež ve výsledku odpovídá rozsahu prokázaných zásahů do práv žalobkyně a jeví se jako adekvátní i v porovnání s obdobnými srovnatelnými případy. V případě nároku na náhradu majetkové újmy pak shledal nedůvodným požadavek žalobkyně, aby jí byla nahrazena škoda spočívající v nákladech jejího právního zastoupení v trestním řízení v rozsahu smluvní odměny ve výši 951 958 Kč. S odkazem na § 31 OdpŠk konstatoval, že náhradu nákladů právního zastoupení lze důvodně požadovat pouze ve výši stanovené vyhláškou č. 177/1996 Sb., advokátní tarif. Žalovaná v průběhu řízení zaplatila žalobkyni na náhradě škody částku 25 168 Kč odpovídající nákladům na odměnu advokáta a na paušální náhradu hotových výdajů včetně daně z přidané hodnoty v souvislosti s konkrétně specifikovanými úkony právní služby realizovanými advokáty Mgr. Adélou Nečasovou a Mgr. Lukášem Trojanem, zejména pokud šlo o stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání z 1. 12. 2016 ve spojení s pozdějším doplněním (posouzeno jako jeden celek ve výši ½ úkonu právní služby s navýšením na dvojnásobek z důvodu vyšší náročnosti). Nad rámec žalované poskytnutého plnění považoval za důvodné přiznat žalobkyni odškodnění v částce 5 566 Kč, odpovídající navýšení odměny za poradu s klientem ze dne 17. 1. 2017 na dvojnásobek u každého právního zástupce, neboť tato porada byla stěžejní k následně zpracovanému obsáhlému doplnění odůvodnění stížnosti do usnesení o zahájení trestního stíhání a účastnili se jí kromě žalobkyni zmocněných právních zástupců (obhájců) také jejich spolupracující advokáti. Další žalobkyní označené úkony právní služby, včetně nahlížení do spisu, nepovažoval soud prvního stupně za úkony právní služby ve smyslu ustanovení § 11 advokátního tarifu. Opodstatněným neshledal ani požadavek na náhradu nákladů na právní služby spočívající v účasti spolupracujících advokátů Mgr. Jana Staňka a JUDr. Pavla Sedláčka na poradě dne 17. 1. 2017, když uvedené osoby nebyly žalobkyní přímo zmocněny k jejímu zastupování v trestním řízení a nadto jejich účast byla de facto zohledněna navýšením odměny Mgr. Nečasové a Mgr. Trojana na dvojnásobek. Jako nedůvodný posoudil také požadavek žalobkyně na náhradu majetkové škody, která jí měla vzniknout tím, že uhradila náklady právního zastoupení svého zaměstnance ■■■ J ■■■ P ■■■■■■■■■■. Uzavřel, že uvedený úbytek v majetkové sféře žalobkyně nevznikl v přímé příčinné souvislosti s vedením trestního řízení a s jejím trestním stíháním, nýbrž výlučně v příčinné souvislosti s jejím samostatným rozhodnutím, kterým se dobrovolně k úhradě těchto nákladů zavázala. Dále soud prvního stupně učinil závěry k tomu, kdy u žalované nastalo prodlení s plněním dluhu. Ve zbývajícím rozsahu, tj. co do částky 5 871 224 Kč s příslušenstvím žalobu jako nedůvodnou zamítl. O náhradě nákladů řízení rozhodl dle § 142 odst. 3 ve spojení s § 146 odst. 2 o. s. ř. tak, že žalované, která byla v řízení neúspěšná jen v nepatrné části předmětu řízení, přiznal vůči žalobkyni plnou náhradu nákladů řízení.

5. Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) v záhlaví označeným rozhodnutím rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku III o věci samé ohledně

částky 5 084 794 Kč s příslušenstvím změnil jen tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni 3 146 Kč s příslušenstvím, jinak jej v tomto výroku a ve vyhovujícím výroku o věci samé II, potvrdil (výrok I rozsudku odvolacího soudu). Dále rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně ve výši 3 300 Kč (výrok II rozsudku odvolacího soudu) a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok III rozsudku odvolacího soudu). Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, která považoval za správná a úplná, a rovněž přisvědčil (s drobnou výhradou) jeho navazujícím závěrům právním.

6. V rovině právního posouzení odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně dospěl k závěru o existenci tzv. odpovědnostního titulu. V příčinné souvislosti s trestním stíháním žalobkyně pro zvlášť závažný zločin podvodu došlo k významným zásahům do její právní sféry. Žalobkyni hrozilo uložení trestů (propadnutí majetku, zákaz činnosti, peněžitý trest apod.), které mohly nepochybně vážně ohrozit její majetkovou situaci, hospodaření i předmět činnosti. V počátcích trestního stíhání došlo k medializaci případu, jež vedla k tomu, že se informace o trestním stíhání žalobkyně dostaly do povědomí široké veřejnosti. Vedoucí pracovníci žalobkyně museli věnovat pozornost obhajobě a vyvíjet úsilí k vyvrácení důvodnosti zahájeného trestního stíhání. Na pracovníky žalobkyně pak byly kladeny zvýšené nároky při výkonu jejich pracovní činnosti v souvislosti s jednáním s obchodními partnery, bankami či zákazníky. Na druhé straně odvolací soud zohlednil, že trestní stíhání bylo proti žalobkyni vedeno pouze po dobu 5 měsíců a skončilo ve fázi přípravného řízení. Odvolací soud, opět ve shodě se soudem prvního stupně, měl za to, že nemajetkovou újmu žalobkyně nelze náležitě odškodnit jinou formou než poskytnutím zadostiučinění v penězích, a to v částce 50 000 Kč, která se mu jevila jako plně odpovídající okolnostem daného případu, povaze trestní věci, délce trestního stíhání a intenzitě zásahů do práv žalobkyně. Přiznaná relativně nízká satisfakce podle odvolacího soudu odpovídala výši zadostiučinění přiznaného v případech, které se s projednávanou věcí v podstatných znacích shodují, a neodporuje ani obecně sdílené představě spravedlnosti. Odvolací soud neměl za opodstatněné výhrady obou účastnic k výši přiznaného zadostiučinění zejména v tom směru, že soud prvního stupně měl na danou věc mechanicky aplikovat jinak ustálenou praxi týkající se odškodňování nezákonného trestního stíhání fyzických osob. Odvolací soud na dané téma zdůraznil, že soud prvního stupně provedl srovnání daného případu nejen s případy odškodnění fyzických osob, nýbrž také s jedním skutkově obdobným případem trestně stíhané právnické osoby. K porovnávání s případy odškodnění fyzických osob pak přistoupil s vědomím kvalitativních rozdílů v povaze dopadů trestního stíhání do osobnostní sféry fyzických osob a do poměrů právnické osoby. Podstatné společné a rozdílné znaky porovnávaných případů v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl a vysvětlil své úvahy, kterými se řídil, když tyto společné a rozdílné znaky promítl do výsledné výše stanoveného peněžitého zadostiučinění. Oproti tomu žalobkyně sama neuvedla přesvědčivé důvody a srovnání, na jejichž základě by bylo možné dovodit, že z hlediska spravedlnosti intenzitě její nemajetkové újmy odpovídá finanční zadostiučinění v požadované výši 5 000 000 Kč. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně nepovažoval za přiléhavé pro projednávanou věc žalobkyni nabízené srovnání s odškodňováním dobré pověsti a jména právnické osoby, respektive nekalosoutěžního jednání, neboť v těchto případech zadostiučinění plní jinou funkci a vychází z jiných principů, než odškodnění nemajetkové újmy dle zákona č. 82/1998 Sb.; odkázal přitom na odlišný charakter zadostiučinění v případech nekalosoutěžního jednání, které má rovněž sankční povahu a nárok na něj vzniká i tehdy, je-li právní postavení žalobce toliko ohroženo. Při odškodňování podle zákona č. 82/1998 Sb. musí být existence nemajetkové újmy naopak přesvědčivě prokázána a zadostiučinění plní funkci reparační. U nároku na náhradu škody spojené s úhradou nákladů právního zastoupení odvolací soud rovněž vycházel z částek

stanovených v advokátním tarifu. Rovněž se zabýval povahou a účelností žalobkyní vyúčtovaných úkonů právní služby. Odvolací soud se v rozhodné otázce rozešel s úvahami soudu prvního stupně pouze v otázce nákladů právního zastoupení vzniklých v souvislosti se sepisem doplnění stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání žalobkyně. Byť obvykle soudní praxe posuzuje sepis písemného podání a sepis jeho doplnění jako jeden celek a jeden úkon právní služby, v daném případě s ohledem na specifické okolnosti dané věci považoval odvolací soud za opodstatněné hodnotit sepis obou podání jako dva samostatné úkony právní služby. Prvotní stížnost se základní argumentací byla sepsána v zájmu zachování lhůty pro její podání, doplnění této stížnosti pak bylo sepsáno druhým právním zástupcem žalobkyně Mgr. Lukášem Trojanem, a to nikoliv za účelem odstranění vad původního podání, nýbrž za účelem doplnění a podstatného rozvinutí původní argumentace. Posouzení sepisu doplnění stížnosti jako samostatného úkonu právní služby se pak odvolacímu soudu jevilo jako logické i s ohledem na skutečnost, že byl uskutečněn v návaznosti na poradu žalobkyně s právními zástupci dne 17. 1. 2017, kterou soud prvního stupně posoudil z hlediska následného zpracování doplnění stížnosti a uplatněné argumentace jako stěžejní. Na základě uvedeného shledal tedy odvolací soud nad rámec žalovanou poskytnutého plnění 25 168 Kč a prvostupňovým soudem přiznané částky 5 566 Kč důvodným požadavek žalobkyně na náhradu škody též co do částky 3 146 Kč s příslušenstvím. Odvolací soud dodal, že počet úkonů právní služby zahrnutých do přiznané náhrady plně odpovídá průběhu trestního řízení, jejich povaze i účelnosti z hlediska procesní situace a postupu směřujícího k odklizení nezákonného rozhodnutí. V plné shodě se soudem prvního stupně rovněž odvolací soud neshledal důvod pro poskytnutí náhrady nákladů vynaložených na právní služby poskytované advokáty Mgr. Janem Staňkem a JUDr. Pavlem Sedláčkem při poradě dne 17. 1. 2017, neboť tito advokáti nebyli žalobkyní k zastupování v trestním řízení přímo zmocněni a na poskytování právních služeb se podíleli na základě spolupráce s právními zástupci žalobkyně Mgr. Adélou Nečasovou a Mgr. Lukášem Trojanem. Odvolací soud rovněž souhlasil s důvody, pro které soud prvního stupně nepovažoval za samostatný úkon právní služby nahlížení do spisu. Byť z judikatury Ústavního soudu plyne, že s ohledem na okolnosti případu lze úkon nahlížení do spisu považovat za samostatný úkon právní služby, za který náleží náhrada dle § 11 odst. 3 ve spojení s § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 3906/17), v projednávané věci není takový postup opodstatněný. Z průběhu trestního řízení podle odvolacího soudu plyne, že nahlížení do spisu bylo realizováno právním zástupcem žalobkyně na počátku řízení v návaznosti na převzetí právního zastoupení. Okolnosti případu tak odůvodňují závěr, že svou povahou a účelem se jednalo o úkon, kterým se právní zástupce seznamoval s předmětnou trestní věcí a lze jej podřadit pod úkon převzetí a příprava obhajoby dle § 11 odst. 1 písm. a) o. s. ř. (správně šlo o advokátní tarif – poznámka Nejvyššího soudu), za který již byla žalobkyni ze strany žalované náhrada poskytnuta. Důvodným neshledal odvolací soud ani požadavek žalobkyně, aby veškeré odměny za nárokové úkony právní služby byly navýšeny na trojnásobek, neboť v trestním řízení realizované úkony právní služby lze sice považovat za náročné, nicméně nikoliv mimořádně náročné z časového hlediska či s ohledem na nutnost použití cizího práva nebo cizího jazyka (§ 12 odst. 1 advokátního tarifu). Ani odvolací soud pak, stejně jako soud prvního stupně, neshledal podmínky pro to, aby za sepsání stížnosti do usnesení o zahájení trestního stíhání žalobkyně, respektive za sepis jejího doplnění byla přiznána odměna v plné, a nikoliv v poloviční výši, neboť se nejedná o úkony, které by bylo možno podřadit pod § 11 odst. 1 advokátního tarifu, nýbrž o úkony uvedené v § 11 odst. 2 písm. d) advokátního tarifu. Odvolací soud konečně shledal přílehlavým rovněž závěr soudu prvního stupně o neopodstatněnosti nároku žalobkyně na náhradu nákladů jí vynaložených na právní zastoupení [redacted] J. [redacted] P. [redacted] a to pro

absenci příčinné souvislosti s nezákonným trestním stíháním žalobkyně. V tomto ohledu je nerozhodná žalobkyní deklarovaná právní konstrukce trestní odpovědnosti právnické osoby; podstatné je, že majetková újma žalobkyně v podobě úhrady nákladů právního zastoupení P. nevnikla v přímé souvislosti s vydáním nezákonného rozhodnutí, nýbrž má svůj původ v dohodě o úhradě těchto nákladů, kterou žalobkyně s P. ze své vůle uzavřela. Odvolací soud závěrem odůvodnil výroky o nákladech řízení před soudy obou stupňů.

II. Dovolání a vyjádření k němu

7. Rozsudek odvolacího soudu žalobkyně napadla v rozsahu výroku I o věci samé, pokud jím byl ohledně částky 5 084 794 Kč s příslušenstvím potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, včasným dovoláním. Přípustnost podrobněji zdůvodněného dovolání spojila žalobkyně s úvahou, že odvolací soud v napadeném rozhodnutí posuzoval otázky dovolacím soudem dosud neřešené, k jejichž řešení zaujala dovolatelka oponentní stanovisko. Konkrétně jde o následující otázky:

- 1) Podle jakých kritérií má soud postupovat při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným trestním stíháním právnické osoby a lze při stanovení výše aplikovat judikaturu týkající se nezákonného trestního stíhání fyzických osob?
- 2) Jaké okolnosti mají soudy zohlednit, pokud hodnotí dopady nezákonného trestního stíhání do osobní sféry právnické osoby?
- 3) Je stát přímo odpovědný za skutečnost, že informace o trestním stíhání se dostaly do širokého povědomí veřejnosti prostřednictvím vykonatele veřejné moci, případně policejních funkcionářů nebo složek Policie ČR odlišných od vyšetřovacího orgánu?
- 4) Spadá rozhodnutí soutěžitele neúčastnit se veřejných zakázek do podnikatelské činnosti právnické osoby a je rozhodnutí soutěžitele neúčastnit se veřejných zakázek v důsledku nezákonného trestního stíhání způsobilé zasáhnout do primární podnikatelské činnosti soutěžitele (právnické osoby)?
- 5) Lze unést důkazní břemeno při prokazování odlivu zákazníků v důsledku nezákonného trestního stíhání prostřednictvím teorie důkazu všeobecnou zkušeností?
- 6) Pokud stát zasahuje nezákonným trestním stíháním do hospodářské soutěže, jaké principy mají soudy brát v potaz při stanovení výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu?
- 7) Je možné v takových případech vycházet z argumentace obsažené v judikatuře vztahující se k oblasti ochrany dobré pověsti a jména právnické osoby či judikatury vztahující se k nekalosoutěžnímu jednání, zejména při stanovení výše náhrady škody a přiznání přiměřeného zadostiučinění?
- 8) Lze poškozenému přiznat náhradu nákladů vynaložených na právní služby advokátům, jejichž plná moc nebyla založena do spisu, avšak kteří se podíleli na obhajobě?
- 9) Jaké jsou právní předpoklady pro přiznání odměny za úkony právní služby zvýšené na trojnásobek ve smyslu § 12 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif?

10) Lze přiznat právnické osobě nárok na náhradu škody za náklady obhajoby zaplacené za trestně stíhaného zaměstnance trestně stíhanou právnickou osobou za situace, kdy trestní odpovědnost právnické osoby je přímo odvozena od jednání trestně stíhaného zaměstnance, za něhož jsou náklady obhajoby hrazeny?

11) Odchýlil se odvolací soud od rozhodovací praxe Ústavního soudu, konkrétně postupoval v rozporu s jeho nálezem ze dne 1. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 3906/17, když v rozporu s principy stanovenými Ústavním soudem nepovažoval nahlížení do spisu v projednávané věci za samostatný úkon právní služby?

8. K podanému dovolání se žalovaná nevyjádřila.

III. Formální náležitosti a přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dále jen „o. s. ř.“, ve znění účinném od 1. 2. 2019 (viz čl. IV a XII zákona č. 287/2018 Sb.).

10. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení, za splnění podmínky § 241 o. s. ř.

11. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

12. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

13. Podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. dovolání není přípustné proti rozsudkům a usnesením, vydaným v řízeních, jejichž předmětem bylo v době vydání rozhodnutí obsahujícího napadený výrok peněžité plnění nepřevyšující 50 000 Kč, včetně řízení o výkon rozhodnutí a exekučního řízení, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávní vztahy; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.

14. V případě řízení, jehož předmětem je částka skládající se z několika samostatných nároků odvíjejících se od odlišného skutkového základu, má rozhodnutí o každém z těchto nároků charakter samostatného výroku a přípustnost dovolání je třeba zkoumat ve vztahu ke každému z těchto nároků samostatně, a to bez ohledu na to, zda tyto nároky byly uplatněny v jednom řízení a zda o nich bylo rozhodnuto jedním výrokem (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2003, sp. zn. 32 Odo 747/2002, proti němuž podanou ústavní stížnost Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 26. 5. 2004, sp. zn. III. ÚS 537/03, a ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3157/2009). Tak je tomu i v posuzované věci, kdy odvolací soud rozhodoval o nároku na zaplacení částky 5 143 Kč podle faktury č. [REDAKCE] ze dne 15. 4. 2017, částky 29 343 Kč podle faktury č. [REDAKCE] ze dne 21. 6. 2017 a částky 7 865 Kč podle faktury č. [REDAKCE] ze dne 21. 7. 2017, vystavené KŠD Legal, advokátní kancelář, s. r. o. V tomu odpovídajícím rozsahu proto dovolání není přípustné, neboť dovoláním dotčeným výrokem nebylo rozhodnuto o peněžitém plnění převyšujícím 50 000 Kč a nejde o žádnou z taxativně u vedených výjimek, kdy je výše plnění nerozhodná.

15. Otázka poskytnutí zadostiučinění za zveřejnění informací o trestním stíhání žalobkyně v médiích nemůže založit přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř., když odvolací soud přihlédl k tomu, že okolnost medializace trestního stíhání byla již zohledněna při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění za nezákonně trestní stíhání žalobkyně (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, uveřejněný pod číslem 122/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

16. Skutečnosti předestírané dovolatelkou v otázce 4), že se soutěžitel (míněna žalobkyně) rozhodl neúčastnit se veřejných zakázek, a v otázce 6), že „stát nezákonným trestním stíháním zasáhl do hospodářské soutěže“ ze skutkových zjištění soudů nikterak neplynou. Odlišné právní posouzení věci je tak v dovolání vybudováno na jiném skutkovém zjištění, než ze kterého vycházel odvolací soud, a takto koncipovaná námitka proto přípustnost dovolání nemůže založit, neboť jde ve skutečnosti o námitku proti skutkovým zjištěním odvolacího soudu, nikoli proti jím učiněnému právnímu posouzení. Z přezkumné povahy činnosti Nejvyššího soudu vyplývá, že dovolací soud je vázán skutkovým základem věci tak, jak byl zjištěn v důkazním řízení před soudem prvního stupně nebo před soudem odvolacím. V dovolacím řízení, v němž je jediným dovolacím důvodem nesprávné právní posouzení věci, se skutkovými otázkami zabývat nelze (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Dodává se, že soudy obou stupňů se možným zásahem do hospodářské soutěže ani tím, zda stát může být v souvislosti s probíhajícím trestním řízením vůbec považován za „soutěžitele“ ve smyslu § 2976 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též „o. z.“), výslovně nezabývaly. Ve vztahu k účasti žalobkyně na veřejných zakázkách naopak shodně vycházely z toho, že nebylo prokázáno, že by mělo probíhající trestní řízení vliv na účast a ani na úspěšnost žalobkyně ve veřejných zakázkách (srov. např. odst. 16 a 17 rozsudku soudu prvního stupně).

17. Právě zmíněné závěry přitom platí i pro otázku 5), neboť žaloba nebyla zamítnuta z důvodu neunesení důkazního břemene, nýbrž z důvodu, že soudy měly za prokázaný jiný skutkový stav (to je, že trestní stíhání vliv na možnost žalobkyně účastnit se veřejných zakázek nemělo). Proto se daná otázka vztahující se k aplikaci „teorie důkazu všeobecnou zkušeností“ zcela míjí s vlastním právním posouzením ze strany odvolacího soudu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 808/97, uveřejněné pod č. 27/2001 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek), což ji diskvalifikuje z možnosti jejím prostřednictvím založit přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř.

18. Otázka 8), zda lze poškozenému přiznat náhradu nákladů vynaložených na právní služby advokátům, jejichž plná moc nebyla založena do spisu, avšak kteří se fakticky podíleli na obhajobě, nemůže založit přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř., neboť odvolací soud se při jejím řešení neodchýlil od judikatury dovolacího soudu, pokud vycházel z toho, že náhrada nákladů zastoupení podle zákona č. 82/1998 Sb. není založena na zásadě náhrady skutečné škody, ale na tom, že stát za stanovených podmínek hradí účelně či důvodně vynaložené náklady, za které jsou považovány ty, jež jsou stanoveny procesními předpisy nebo zvláštním právním předpisem o mimosmluvní odměně (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 30 Cdo 181/2015, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 101/2013). Odvolací soud tak postupoval v souladu s naznačeným závěrem, jestliže výši nároku žalobkyně na náhradu nákladů zastoupení posoudil důsledně podle advokátního tarifu. Současně se nezprotivil ani závěrům vtěleným do rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. 30 Cdo 2610/2015, který – rovněž ve sporu o náhradu škody, jež měla být vyvolána nezákonně zahájeným trestním stíháním – uzavřel, že úkon, který učinil vůči příslušnému orgánu účastník řízení, aniž by z daného úkonu bylo zjevné zastoupení účastníka řízení, nelze považovat za úkon právní služby ve smyslu § 11 odst. 1 písm. k) advokátního tarifu. Uvedený závěr přiměřeně dopadá i na situaci, kdy poškozený byl

v trestním řízení zastoupen zvoleným obhájcem (obhájci) a na jeho zastoupení se měly podílet vedle obhájců i další osoby. Nejvyšší soud rovněž odkazuje na svůj rozsudek ze dne 28. 7. 2009, sp. zn. 4 Tz 41/2009, uveřejněný pod číslem 51/2010 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (část trestní), podle jehož závěrů si obviněný může v trestním řízení podle § 33 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zvolit obhájce (také § 37 trestního řádu) tím, že s ním uzavře smlouvu o poskytování právních služeb podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. Při zastoupení je tak třeba rozlišovat smlouvu, která je důvodem vzniku zastoupení, plnou moc a účinky zastoupení, které spočívají v tom, že právní úkony zástupce jsou přímo přičítány zastoupenému. Plná moc je jednostranný právní úkon, jímž zmocnitel projevuje vůli, aby zmocněnec činil jeho jménem právní úkony. Touto plnou mocí se obhájce prokazuje v řízení. Projevy vůle spojené s udělením, odvoláním či vypovězením plné moci jsou pro orgány činné v trestním řízení právními úkony (nyní právním jednáním), které jsou určující pro závěr, zda obhájce může vykonávat v zastoupení obviněného procesní úkony, ke kterým byl zmocněn. Advokát, kterému nebyla udělena plná moc, jež by následně byla předložena orgánu činnému v probíhajícím trestním řízení, tak nemůže být považován za „obhájce“ a náklady takto vzniklé poškozenému nejsou (nemohou pojmově být) v příčinné souvislosti s nezákonně zahájeným trestním stíháním. Nejvyšší soud současně neshledal v obsahu vlastního dovolání potenciál k tomu, aby danou otázku vyřešil jinak.

19. Otázka 9), jaké jsou právní předpoklady pro přiznání odměny za úkony právní služby zvýšené na trojnásobek ve smyslu § 12 odst. 1 advokátního tarifu přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. rovněž nezakládá, neboť ohledně ní nepředstavuje rozsudek odvolacího soudu jiné řešení, než jakého bylo dosaženo v judikatuře Nejvyššího soudu, pokud odvolací soud tacitně zohlednil závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2019, sp. zn. 30 Cdo 4016/2016, uveřejněného pod číslem 106/2019 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, v němž vysvětlil, že řízení ve věcech trestních mívají často, a to v mnoha jejich aspektech, (do jisté míry) náročnou povahu, ať již z hlediska časového, skutkového či právního. Za takové situace by advokáti mohli požadovat zvýšení odměny za úkony právního zastoupení ve většině případů. Z tohoto důvodu proto ustanovení § 12 odst. 1 advokátního tarifu otevírá tuto možnost pouze pro ty případy, jež jsou buď mimořádně obtížné, nebo časově „nadlimitně“ náročné, kdy je pak odůvodněna jeho aplikace a navýšení ceny právních služeb tu má své opodstatnění (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4184/2009). Advokátní tarif v tomto ustanovení pouze demonstrativně uvádí, že o úkony právní služby mimořádně obtížné půjde zejména, je-li k nim třeba použití cizího práva nebo jazyka. Bližší specifikaci daných pojmů předmětné ustanovení neobsahuje, a bude tedy nutné posoudit, zda jsou v každém konkrétním případě podmínky pro zvýšení odměny splněny. Jde-li o úkony právní služby mimořádně obtížné, již z pouhé terminologie ustanovení § 12 odst. 1 advokátního tarifu je evidentní, že se nemůže jednat o běžnou obtížnost, nýbrž o obtížnost skutečně neobvyklou, tedy mimořádnou, vymykající se běžné praxi (k tomu srov. výše uvedený rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 4184/2009, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2666/2014). Odvolací soud se charakterem vykonaných úkonů zabýval a jejich mimořádnou náročností (až na výjimky) nezjistil. Dovolání navíc v rozporu s výše nastíněnou judikaturou zčásti pracuje s mimořádnou složitostí řízení samotného, ačkoliv složitost se poměřuje vždy k jednotlivému úkonu. Délka podání zpracovaného obhájcem ani rozsah usnesení o zahájení trestního stíhání samy o sobě bez dalšího nemohou indikovat složitost toho kterého úkonu právní pomoci.

20. Ani při řešení otázky 10), zda lze přiznat trestně stíhané právnické osobě nárok na náhradu škody za náklady obhajoby zaplacené za trestně stíhaného zaměstnance v situaci,

kdy trestní odpovědnost právnické osoby je přímo odvozena od jednání trestně stíhaného zaměstnance, za něhož jsou náklady obhajoby hrazeny, nemůže být dovolání podle § 237 o. s. ř. přípustným, neboť i její řešení ze strany odvolacího soudu konvenuje ustálené judikatuře Nejvyššího soudu. Dovolací soud v rozsudku ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1706/2015, vysvětlil, že ve své rozhodovací praxi v otázkách aktivní legitimace osob oprávněných k náhradě škody dle zákona č. 82/1998 Sb. rozlišuje aktivní legitimaci právnických osob a členů těchto právnických osob dle toho, kdo byl či měl být účastníkem řízení. V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 25 Cdo 1956/2004, uveřejněném pod číslem 81/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dovolací soud formuloval a odůvodnil závěr, že obchodní společnost nemá nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím, která jí vznikla v důsledku trestního stíhání jejího jednatele. Ze stejného důvodu Nejvyšší soud konstatoval, že obchodní společnost, která zaplatila náklady obhajoby svého společníka, není aktivně věcně legitimována ve sporu proti státu o náhradu škody způsobené jeho trestním stíháním (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 7. 2011, sp. zn. 28 Cdo 1143/2010). Posledně uvedený závěr je nepochybně plně uplatnitelný i za situace, kdy žalující společnost o své vůli dobrovolně uhradila náklady obhajoby svého trestně stíhaného zaměstnance. V projednávané věci byl sice [redacted] J. [redacted] P. [redacted] vedle žalobkyně také trestně stíhán, a proto mu svědčilo postavení účastníka trestního řízení, současně však platí, že je v rozsahu škody vzniklé jeho trestním stíháním výlučným a jediným nositelem práva na její náhradu. Tato úvaha plně odpovídá principu oddělení majetku korporace a jejích členů, jakož i ustálené judikatuře Nejvyššího soudu [srov. v tomto směru např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005, uveřejněné pod číslem 18/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011, uveřejněný pod číslem 75/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek]. Nemůže-li obchodní korporace s úspěchem požadovat náhradu nákladů, jež v trestním řízení uhradila svému členovi nebo statutárnímu orgánu, tím méně lze (pomocí argumentu logického výkladu *a maiori ad minus*) dovodit, že by jí takové právo svědčilo ve vztahu k pouhému zaměstnanci. Závěr odvolacího soudu o nedostatku příčinné souvislosti je proto s ustálenou judikaturou souladný.

21. Dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné ve vztahu ke vzájemně souvisejícím otázkám 1) a 2), a to podle jakých kritérií má soud postupovat při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným trestním stíháním právnické osoby a zda lze při stanovení výše aplikovat judikaturu týkající se nezákonného trestního stíhání fyzických osob a dále k otázce jaké okolnosti mají soudy zohlednit, pokud hodnotí dopady nezákonného trestního stíhání do osobní sféry právnické osoby. Dané otázky totiž nebyly doposud ve všech souvislostech v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešeny. Nejvyšší soud shledal dovolání současně přípustným pro námitku pod bodem 11), vytýkající odvolacímu soudu odchýlení se od rozhodovací praxe Ústavního soudu, když dle tvrzení žalobkyně postupoval v rozporu s jeho nálezem ze dne 1. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 3906/17, a nepovažoval nahlížení do spisu v „projednávané“ (přesněji posuzované) věci za úkon právní služby.

IV. Důvodnost dovolání a právní úvahy dovolacího soudu

22. Dovolání je nejen přípustné, ale též částečně důvodné pro námitku pod bodem 11), tedy že se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe Ústavního soudu, konkrétně postupoval v rozporu s nálezem ze dne 1. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 3906/17 (dále jen „náleží“), když

v poměrech posuzované věci nepovažoval nahlížení do spisu za samostatný (a honorovatelný) úkon právní služby, jehož vykonání by mělo být promítnuto do výše požadované škody.

23. Podle § 7 odst. 1 OdpŠk platí, že právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím mají účastníci řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, z něhož jim vznikla škoda.

24. V posledně označeném nálezu, jehož stěžejní důvody jsou pro obecné soudy při jejich rozhodovací činnosti závazné (čl. 89 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy), Ústavní soud v odstavci 16 a 17 odůvodnění vysvětlil, že „odůvodnění obecného soudu, podle něhož není možné stěžovateli náhradu za tento úkon (nahlížení do spisu – poznámka Nejvyššího soudu) přiznat proto, že úkon nahlížení do spisu v průběhu vyšetřování neodpovídá žádnému úkonu právní služby podle § 11 odst. 1 a odst. 2 advokátního tarifu, nelze přisvědčit. Trestní stíhání (tehdejšího) stěžovatele pro trestný čin účastenství na vraždě bylo zahájeno dne 14. 4. 2016. Proti usnesení o zahájení trestního stíhání se prostřednictvím svého obhájce bránil stížností. Stěžovateli v tu dobu reálně hrozil mnohaletý trest odnětí svobody. V době před vydáním rozhodnutí státním zástupcem o jeho stížnosti stěžovatelův obhájce využil možnosti nahlédnout do trestního spisu, aby zjistil aktuální stav vyšetřování a mohl připravit další taktiku obhajoby ve věci obvinění z takto závažné trestné činnosti. Do soudní fáze trestní stíhání poté nedospělo pro zásah státního zástupce vyvolaný obranou stěžovatele. V posuzované věci tak bylo s ohledem na okolnosti případu namístež úkon nahlížení do spisu považovat za samostatný úkon právní služby, za který náleží náhrada podle § 11 odst. 3 advokátního tarifu, neboť se svou povahou kvalitativně blíží úkonu podle § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu. Úkon nahlížení do spisu byl z hlediska povinného zastoupení při celkovém zohlednění průběhu trestního řízení účelný a stát by měl stěžovateli náklady, které na svou obhajobu za tento úkon vynaložil, nahradit“.

25. Na rozdíl od soudu prvního stupně, který nahlížení obhájce do trestního spisu v poměrech nyní posuzované věci *a priori* za úkon právní služby nepovažoval, odvolací soud zcela správně zvažoval, zda v případě nahlížení do spisu jde o úkon účelně směřující k odklizení následků nezákonného rozhodnutí. Na rozdíl od soudu odvolacího Nejvyšší soud při srovnání nyní posuzované věci se skutkovými okolnostmi, které byly určující ve věci rozhodované Ústavním soudem, dospěl k závěru, že je i z hlediska posuzovaného řízení namístež méně restriktivní výklad podmínek, za nichž je možno jako účelné považovat nahlížení do trestního spisu. Nelze především pominout, že o (ne)účelnosti úkonu právní služby nebude vždy svědčit jen případná blízká časová souvislost mezi nahlížením do spisu a okamžikem, kdy zvolený obhájce převzal zastoupení obviněného, jak na tuto okolnost především poukázal odvolací soud. Ostatně soud ochrany ústavnosti považoval za účelné nahlížení do spisu v trestním řízení, které probíhalo ve svém celku jen pouhý měsíc a kdy rovněž nahlížení do spisu bylo ze strany obhájce realizováno v krátké době po úkonu právní služby v podobě převzetí a přípravě zastoupení. Nejvyšší soud současně přihlédl k dalším objektivním okolnostem provázejícím specifika posuzované trestní věci, jak je zjistily soudy nižších stupňů. Zejména vzal na zřetel počet stíhaných osob, vyšší složitost danou zejména rozsahem jednání, jež bylo obviněným kladeno za vinu a zohlednil i fakt, že na základě podané stížnosti a jejího doplnění (jímž předcházelo právě nahlížení do spisu) žalobkyně coby obviněná dosáhla odklizení nezákonného rozhodnutí již v rámci přípravného řízení rozhodnutím státního zástupce. V souhrnu všech těchto okolností a s respektem k výše popsaným závěrům Ústavního soudu dospěl Nejvyšší soud k závěru, že žalobkyni měla být přiznána též náhrada škody ve výši odpovídající hodnotě úkonu právní pomoci podle § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu ve výši 1 150 Kč spolu s režijním paušálem ve výši 300 Kč a 21 % DPH, již byl nahlízející advokát plátcem [co do konkrétnějšího výpočtu Nejvyšší soud

odkazuje na odstavec 17 rozsudku odvolacího soudu a současně připomíná, že v tomto odpovídajícím rozsahu bylo dovolání podáno ve vztahu k dílčímu nároku, který ve svém souhrnu přesahoval hranici pro přípustnost dovolání ve smyslu § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř.]. Protože jen v tomto rozsahu Nejvyšší soud nepovažoval rozhodnutí odvolacího soudu za správné a výsledky dosavadního řízení ukazovaly, že je možno ve věci rozhodnout, Nejvyšší soud postupem podle § 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu změnil jen tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni další částku 1 754,50 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,5 % ročně z této částky za dobu od 15. 3. 2018 do zaplacení, a to v mírně prodloužené pariční lhůtě (§ 160 odst. 1 o. s. ř.), to je do patnácti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

26. Nejvyšší soud se dále zabýval nárokem žalobkyně na náhradu nemajetkové újmy spojené s nezákonně zahájeným trestním stíháním a dospěl k závěru, že v této části dovolání důvodné není. Dosud neřešenou otázkou zakládající v dané věci přípustnost dovolání je, zda závěry již ustálené praxe se vedle osob fyzických uplatní i na osoby právnické.

27. Podle § 2894 odst. 2 o. z. nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.

28. Ve vztahu k právnickým osobám účinná právní úprava v občanském zákoníku nevyklučuje (nepopírá) možnost vzniku nemajetkové újmy (resp. některých forem nemajetkové újmy) i na jejich straně. Zároveň z hlediska samotných podmínek vzniku závazku k odčinění vzniklé nemajetkové újmy nerozlišuje, zda byla nemajetková újma způsobena osobě fyzické či právnické. Proto i pro nemajetkovou újmu způsobenou právnické osobě platí, že podle § 2894 odst. 2 o. z. vzniká povinnost škůdce k jejímu odčinění pouze tehdy (nebylo-li výslovně ujednáno jinak), stanoví-li tak zvlášť zákon.

29. Podle čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod vyhlášené usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., jako součást ústavního pořádku České republiky (dále jen "Listina"), každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.

30. Ústavní soud při výkladu povahy ústavně zaručených základních práv a svobod zakotvených v Listině uplatňuje obecné východisko, podle kterého se tato práva a svobody vztahují též na osoby právnické za splnění předpokladu, že to povaha věci umožňuje. To platí i ve vztahu k ústavní garanci (dobré) pověsti právnické osoby. Jak uvedeno shora, ochrana (dobré) pověsti je chápána jako ústavní hodnota bez ohledu na to, zda jde o pověst osoby fyzické či právnické (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5173/2017, či náleží Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2001, sp. zn. I. ÚS 201/01).

31. Podle § 31a odst. 1 a 2 OdpŠk (jenž je oním zvláštním zákonem ve smyslu výše citovaného § 2894 odst. 2 o. z.) bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu (odst. 1). Zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédně k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo (odst. 2).

32. V rozhodování Ústavního soudu je sice patrný určitý příklon k majetkovému pojetí ochrany dobrého jména (rozuměj zejména pověsti) právnické osoby ve smyslu mezinárodně

vžitého termínu „goodwill“ a jeho majetkové povahy (srov. nálezn Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2018, sp. zn. I. ÚS 3819/14), soud ochrany ústavnosti však toto vymezení vztahuje výlučně jen k ústavní (mezinárodněprávní) ochraně takových práv, aniž by se tím jakkoliv vymezoval ke specifické vnitrostátní úpravě provedené na národní úrovni – v poměrech České republiky kupř. zákonem č. 82/1998 Sb.

33. V rozsudku ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 122/2012, Nejvyšší soud konstatoval, že zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, se poskytuje podle § 31a odst. 2 OdpŠk, jenž je normou s relativně neurčitou hypotézou, která není stanovena přímo právním předpisem, a jenž tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností.

34. Soud je při úvaze o přiměřenosti výše finančního odškodnění povinen vycházet z úplně zjištěného skutkového stavu a opírat se o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska, kterými jsou především závažnost nemajetkové újmy a ověřené okolnosti, za kterých k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2290/2007). Zvažovány budou zejména dopady nezákonného rozhodnutí do osobnostní sféry poškozeného, nepříznivost jejich vlivu na pověst poškozeného, jeho dosavadní způsob života apod. Otázka výše zadostiučinění v penězích se odvíjí od okolností každého konkrétního případu, a proto ji nelze vyřešit souhrnně pro všechna trestní řízení, která byla posléze zastavena. Výše zadostiučinění za trestní řízení, které bylo zastaveno, se vždy váže k jednomu konkrétnímu případu a její posouzení je úkolem nalézacích soudů.

35. Tyto závěry pak Nejvyšší soud doplnil v rozsudku ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1747/2014, uveřejněným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 67/2016, s tím, že pokud nelze nalézt případ, který by se v podstatných znacích shodoval s projednávanou věcí, je třeba provést srovnání s jinými případy náhrad nemajetkové újmy (např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, nepřiměřenou délku řízení, náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti, újmy z titulu porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy i v pracovněprávních vztazích apod.). Soud přitom neopomene uvést podstatné společné a rozdílné znaky a v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučinění, tj. z jakého důvodu je přiznané zadostiučinění přiměřené ve srovnání s jiným zadostiučiněním přiznaným z jiného právního důvodu. Nebude-li možné postupovat ani podle jiného případu náhrady nemajetkové újmy, je třeba stanovit přiměřené zadostiučinění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé (např. s ohledem na cenovou úroveň nebo výši průměrné mzdy). V každém případě je primárně na žalobci, aby zvolil přesvědčivé srovnání, podle kterého jeho újma z hlediska spravedlnosti není menší než újma jiná, za kterou se přiznává minimálně žalovaná částka.

36. Nejvyšší soud poté v rozsudku ze dne 21. 1. 2020, sp. zn. 30 Cdo 303/2019, upřesnil, že pokud žalobce (míněna fyzická osoba) neoznačí vhodná rozhodnutí ve srovnatelných věcech, pak uvedená skutečnost není důvodem pro zamítnutí žaloby, nýbrž je na soudu, aby provedl srovnání také s jinými obdobnými případy, které jsou mu známy z jeho činnosti a s nimiž účastníky řízení před vydáním rozhodnutí v rámci principu předvídatelnosti rozhodnutí seznámí. V této souvislosti dodal, že Ministerstvo spravedlnosti již uveřejnilo

za účelem uvedeného srovnání databázi rozhodnutí odvolacích soudů, kterými bylo žalobcům přiznáno právo na peněžité zadostiučinění za újmu způsobenou trestním stíháním, členěnou dle charakteru trestné činnosti, jež byla stíhané osobě kladena za vinu a dle soudem zjištěných dopadů do osobnostních práv zvyšujících (nebo naopak snižujících) intenzitu nemajetkové újmy, která byla žalobci způsobena. Tuto databázi je možné nalézt na <https://www.justice.cz/web/msp/odskodnovani2?clanek=penezni-zadostiucineni-za-ujmu-zpusobenou-trestnim-stihanim>.

37. Soudy při stanovení formy či výše zadostiučinění vychází zejména z povahy trestní věci, též z délky trestního stíhání, a především z dopadů trestního stíhání do osobnostní sféry poškozené osoby (tedy nikoli paušalizovaně). Forma a případná výše zadostiučinění nesmí být v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti, tj. její přiznání je nad rámec konstatování porušení práva namísto pouze tehdy, jestliže by se z hlediska obecné slušnosti poškozenému satisfakce skutečně mělo dostat. Ústavní soud v nálezu ze dne 13. 12. 2011, sp. zn. III. ÚS 1976/09, výslovně zmiňuje jako možný důvod pro poskytnutí pouze a „jen“ morálního (nepeněžního) zadostiučinění délku trestního stíhání odbývajících se pouze v řádu měsíců.

38. Dále bude – při posuzování možnosti poskytnout zadostiučinění za nemajetkovou újmu též právnické osobě – vysvětleno, že při jejím odškodnění představuje zák. č. 82/1998 Sb. *lex specialis*, který v rozsahu své věcné působnosti vylučuje poskytnutí ochrany dobré pověsti právnické osoby podle „obecného“ § 135 o. z., stejně jako zadostiučinění za nekalosoutěžní jednání. Přesto je možno – s ohledem na určitou podobu vzniklých újem – pro úplnost připomenout, že Nejvyšší soud ve svém rozhodování uplatňuje východisko, podle kterého ochrana (dříve dobré) pověsti právnické osoby představuje jedno z práv osobní povahy, jež jsou právnickým osobám zákonem přiznána. Jedná se o právo nezcižitelné, sleduje osud právnické osoby a přechází s podstatou právnické osoby na právního nástupce (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu, ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5173/2017, ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5145/2017, ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. 23 Cdo 3372/2018, ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5111/2009, či ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 149/2010). Také důvodová zpráva k občanskému zákoníku vymezuje právo na ochranu pověsti právnické osoby (společně s právem na ochranu jejího názvu a soukromí) jako „práva spojená s právní osobností právnické osoby“, a to oproti „osobnostnímu právu“ člověka jako projevu „zákonné garancie všech přirozených práv člověka“. Pověst konkrétní právnické osoby je především vytvářena na základě zkušeností, které s tímto subjektem mají její obchodní partneři, zákazníci či jiné subjekty, kteří s ní přichází do kontaktu (srov. např. rozsudek ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006).

39. Otázka charakteru pověsti právnické osoby byla řešena i na mezinárodní úrovni. Ve vztahu k právní úpravě obsažené v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a jejímu výkladu provedenému Evropským soudem pro lidská práva (dále jen „ESLP“) bylo judikováno, že jde-li o pověst fyzické osoby, je její ochrana stanovena prostřednictvím čl. 8 Úmluvy jako součást práva na soukromí (srov. např. rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 7. 2. 2012 ve věci 39954/08, Axel Springer AG proti Německu a částečně též rozsudek ze dne 28. 4. 2005 ve věci 41604/98, Buck proti Německu nebo rozsudek ze dne 16. 10. 2007 ve věci 74336/01, Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH proti Rakousku). Judikatura ESLP při výkladu čl. 10 odst. 2 Úmluvy zdůrazňuje, že povaha práva právnických osob na dobrou pověst a jeho rozsah jsou diskutabilní (srov. rozsudek ESLP ze dne 5. 12. 2017 ve věci 19657/12, Frisk a Jensen proti Dánsku) a že je rozdíl mezi dobrou pověstí právnické osoby a jednotlivce, přičemž u první jmenované nelze dovozovat vliv na její důstojnost, a tedy ani morální rozměr tohoto práva (srov. rozsudek ze dne 8. 10. 2019

ve věci 15449/09, Margulev proti Rusku). Členské státy však mají prostor pro (vlastní) uvážení, pokud jde o prostředky, které samy poskytují podle vnitrostátního práva, aby umožnily společně zpochybnit pravdivost a omezit škodlivé následky tvrzení, která jsou s to poškodit jejich pověst, přičemž je třeba vzít v úvahu, že existuje rozdíl mezi zájmy společnosti na komerční reputaci a pověstí jednotlivce týkající se jeho společenského postavení (srov. např. rozsudek ze dne 19. 7. 2011 ve věci 23954/10, Uj proti Maďarsku). Nejvyšší soud v té souvislosti opakuje, že onu vnitrostátní úpravou v poměrech České republiky představuje rovněž zákon č. 82/1998 Sb., který z hlediska osobní působnosti nečiní zásadní rozdíl mezi fyzickými a právníckými osobami.

40. Nejvyšší soud se již v minulosti specificky odškodňování nemajetkové újmy způsobené právnícké osobě zabýval, byť tak činil ve vztahu k odlišně konstruovanému nároku na poskytnutí zadostiučinění za újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení. S odkazem na stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 58/2011, dále jen „Stanovisko“, tehdy vyložil, že výše přiměřeného zadostiučinění za porušení práva na přiměřenou délku řízení u právníckých osob nemusí být vždy nižší, než je tomu u osob fyzických. Přiměřené zadostiučinění za nemateriální újmu se v zásadě poskytuje i právníckým osobám, a to i obchodním společnostem. I judikatura ESLP zastává stanovisko, že přiměřené zadostiučinění za imateriální újmu se v zásadě poskytuje také právníckým osobám [např. rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 8. 12. 1999 ve věci Freedom and Democracy Party (ÖZDEP) proti Turecku, stížnost č. 23885/94, či rozsudek ESLP ze dne 19. 12. 1994 ve věci Vereinigung demokratischer Soldaten Österreichs and Gubi proti Rakousku, stížnost č. 15153/89, kdy v uvedených věcech došlo k zásahu do jiného práva, než na přiměřenou délku řízení]. Z rozsudku velkého senátu ESLP ze dne 6. 4. 2000 ve věci Comingersoll S. A. proti Portugalsku, stížnost č. 35382/97, odst. 27 až 36, vyplývá, že v případech obchodních společností je při určování výše přiměřeného zadostiučinění třeba přihlížet i k jiným faktorům, jako je pověst společnosti (company's reputation), nejistota v plánování rozhodování (uncertainty in decision-planning), rozkol ve vedení společnosti (disruption in the management of the company) a konečně též, i když v menším stupni, úzkost a potíže způsobené členům vedení společnosti (the anxiety and inconvenience caused to the members of the management team). Nemateriální újma u právníckých osob se zpravidla neprojevuje týmiž důsledky jako u osob fyzických, pro něž jsou příznačné pocity jako úzkost a duševní stres. Zohledňují se tak u ní kritéria, která se odvíjejí od jiných charakteristik než u osoby fyzické. Podle Nejvyššího soudu však ESLP nezamýšlel automaticky rozlišovat mezi osobami fyzickými a právníckými při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění. V rozsudku ze dne 29. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3908/2009, proto Nejvyšší soud dovodil, že nemateriální újma vzniká nepřiměřenou délkou soudního řízení i právníckým osobám, jejichž vůle je vytvářena prostřednictvím osob fyzických. V rozsudku ze dne 29. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3908/2009, Nejvyšší soud vyložil, že u právníckých osob je vznik imateriální újmy specifický už z toho důvodu, že právnícké osoby jsou lidmi (fyzickými osobami) uměle vytvořené subjekty, kterým zákon přiznává postavení právníckých osob (tzv. teorie fikce). Pro právníckou osobu je mj. charakteristické, že svoji vůli nevytváří sama o sobě, ale jen prostřednictvím fyzických osob, a to těch, které jsou k tomu podle práva povolány. Je tedy nepochybné, že mezi právníckou osobou a fyzickými osobami, které se podílejí na její činnosti mnohou vznikají vzájemné vztahy, které nemusí být jen vztahy právními. Zejména fyzické osoby, které jsou povolány vytvářet vůli právnícké osoby, mají s touto právníckou osobou blízké zájmové vazby a poměry právnícké osoby se jich podstatným způsobem dotýkají (srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2002, sp. zn. 21 Cdo 530/2001). Z toho vyplývá, že mezi základní prvky imateriální újmy právnícké osoby

patří skutečnosti vážící se k právnické osobě jako samostatnému právnímu celku. Nelze však zcela pominout ani nepříjemnosti projevující se ve vnitřních poměrech společnosti a zohlednit je při odškodnění právnické osoby, byť v omezené míře.

41. Z uvedeného plyne závěr, že spojuje-li již dlouhodobě ustálená judikatura s nepřiměřenou délkou řízení závěr o vzniku nemajetkové újmy na straně právnické osoby, je třeba *a minori ad maius* dovodit, že tato nemajetková újma může právnické osobě vzniknout i v důsledku jiného projevu nesprávného úředního postupu, resp. v důsledku nezákonného rozhodnutí, kdy nepříznivé následky s tím pro právnickou osobu spojené budou zpravidla ještě závažnější. Dovolací soud zde za mnohé odkazuje na svůj rozsudek ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1076/2009, vydaný v řízení, v němž předmětem zadostiučinění za nemajetkovou újmu bylo nezákonné rozhodnutí ministra financí. Nedávalo by pak rozumný smysl, aby takové zadostiučinění bylo právnickým osobám přiznáváno z titulu nezákonného rozhodnutí správního orgánu a naopak byly pominuty případy, kdy újma měla vzniknout v důsledku nezákonného rozhodnutí o zahájení trestního stíhání. Lze proto učinit dílčí závěr, že rovněž právnické osobě může vzniknout nárok na zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou jí nezákonně zahájeným trestním stíháním.

42. Při posuzování rozsahu nemajetkové újmy vzniklé nezákonně zahájeným trestním stíháním (hrozbou trestu nebo dokonce jeho výkonem) je vedle konkrétních (prokázaných) následků rovněž významná diferenciací trestů, které lze uložit fyzické osobě [to je ve smyslu § 52 odst. 1 tr. zák., odnětí svobody až na doživotí, domácí vězení, obecně prospěšné práce, propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz držení a chovu zvířat, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání, ztrátu vojenské hodnosti nebo vyhoštění] na straně jedné od trestů, jež naopak hrozí za trestnou činnost osobě právnické [podle § 15 odst. 1 ZTOPO jde o trest zrušení právnické osoby (s potřebou její následné likvidace), propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz držení a chovu zvířat, zákaz plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži, zákaz přijímání dotací a subvencí nebo uveřejnění rozsudku]. Porovnáním v úvahu přicházejících sankcí je zřejmé, že právnická osoba sama o sobě nemůže být pojmově postižena trestem odnětí svobody, kdy právě omezení osobní svobody je tradičně vnímáno ve vztahu k odsouzenému pachateli jako nejprísnejší a porovnáním s ostatními tresty jako nejvíce omezující. K pravidelným následkům nezákonně zahájeného trestního stíhání fyzické osoby patří zejména porušení práva na zachování lidské důstojnosti, na osobní čest, na dobrou pověst, na ochranu jména a na ochranu soukromí, vznik újmy na zdraví, omezení osobní svobody či narušení partnerského života (srov. k tomu např. náleží Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3183/15). U právnické osoby bude přicházet naproti tomu v úvahu následek spíše v podobě porušení práva na ochranu názvu, její dobré pověsti a soukromí (narušení goodwillu), v nejistotě při rozhodování, v zásahu do řízení společnosti apod. (viz rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1684/2010, nebo ze dne 30. 12. 2021, sp. zn. 30 Cdo 2116/2021). Poškozeným prokázané nepříznivé následky bude možno reparovat přiznáním zadostiučinění za nemajetkovou újmu právě a jen v tom rozsahu, v němž se neprojeví současně zmenšením jmění poškozeného subjektu, tedy v podobě samostatně odčinitelné škody. Existuje-li u právnických a fyzických osob odlišná struktura v úvahu přicházejících trestů a jsou-li diametrálně odlišné i možné následky nezákonně zahájeného trestního stíhání v nemajetkové sféře dotčených osob, musí mít uvedené skutečnosti rovněž podstatný vliv na existenci (rozdílných) nároků na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu těchto osob a následně i na jejich výši (srov. též již zmiňovaný rozsudek ESLP ze dne 6. 4. 2000 ve věci *Comingersoll S.A. proti Portugalsku*, stížnost č. 35382/97). U právnické

osoby lze proto obecně očekávat vznik spíše nižší nemajetkové újmy, než v případě újmy vzniklé za obdobné situace osobě fyzické. Bude však vždy nutno vycházet z prokázaných okolností každého jednotlivého případu a vyvarovat se mechanické aplikaci práva s touhou po dosažení matematicky přesného výsledku. Určujícím pro výši poskytovaného zadostiučinění za prokázanou nemajetkovou újmu bude především povaha dané trestní věci, délka trestního řízení (nepůjde-li o případ, kdy poškozený uplatní nárok na náhradu za nepřiměřenou délku trestního řízení samostatně), rozsah zásahu do sféry právnické osoby a následky jím vyvolané. Rovněž bude třeba zohlednit povahu (strukturu) právnické osoby, její dosavadní pověst, délku její činnosti, zda a jak se promítlo vedení trestního řízení do činnosti statutárních orgánů (s výjimkou situace, kdy takové osoby budou rovněž trestně stíhány, a budou tak přímými nositeli práva na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu). Je třeba mít současně na paměti, že předmětem zadostiučinění právnických osob za nemajetkovou újmu naopak nemohou být skutečnosti vedoucí k újmě majetkové (tedy ke škodě nebo ušlému zisku).

43. Nejvyšší soud se ve své judikatuře zabýval také otázkou, ve kterých případech a jakým způsobem se nemajetková újma prokazuje, a kdy ji naopak prokazovat není třeba a její vznik se předpokládá. V případě porušení práva na přiměřenou délku řízení se vychází z vyvratitelné domněnky vzniku nemajetkové újmy (srov. Stanovisko). Mimo oblast újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení (včetně sporů o náhradu nemajetkové újmy způsobené nezákonným rozhodnutím o zahájení trestního stíhání) není třeba vznik nemajetkové újmy dokazovat jen v situacích, kdy je zjevné, že by stejnou újmu utrpěla jakákoliv osoba, která by byla danou skutečností postižena, a šlo by tedy o notoriету, kterou dokazovat netřeba (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2555/2010). Uvedené se aplikuje v situacích, kdy je *prima facie* zřejmé, že jakékoliv osobě ve stejném postavení by za stejných okolností újma rovněž vznikla.

44. Kromě výše uvedených výjimek tak musí poškozený vznik újmy nejen tvrdit, ale i prokázat. Primární procesní povinností poškozeného je, aby vznik jím tvrzené nemajetkové újmy v řízení tvrdil, a to způsobem, z něhož bude zřejmé pojmenování a vysvětlení této újmy. Nepostačuje přitom pouhá obecná právní kvalifikace, že došlo k zásahu do práva na dobré jméno a pověst, neboť tento zásah představuje pouze možnou příčinu vzniku újmy, nikoliv však újmu samotnou. Současně ale platí, že ze samotné povahy nemajetkové újmy, která je dána vnitřními prožitky člověka (včetně orgánů nebo členů právnické osoby), plyne, že je vznik nemajetkové újmy prokazatelný jen obtížně. Vznik nemajetkové újmy se proto zpravidla dovodí tehdy, jestliže by jakákoliv osoba ve stejném postavení jako poškozený mohla výkon veřejné moci (nebo jeho absenci) a jeho následky vnímat úkorně. Jinými slovy řečeno, je třeba zvážit, zda vzhledem ke konkrétním okolnostem případu by se i jiná osoba v obdobném postavení mohla cítit dotčena ve složkách tvořících ve svém souhrnu její nemajetkovou sféru. Zřetelněji vyplývá tato potřeba při využití jiné terminologie, kterou zmiňuje i důvodová zpráva k zákonu č. 160/2006 Sb. – totiž, že nemajetková újma se jinak nazývá újmou morální. Jedná se tedy o utrpění na těch nehmotných hodnotách, které se dotýkají morální integrity poškozené osoby (k tomu srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3731/2011).

45. Namítala-li žalobkyně, že vypořádání zásahu do práva na její dobrou pověst a jeho následků by mělo být reparováno přiměřeně s odkazem na judikaturu soudů týkající se nároků plynoucích ze zásahů do dobré pověsti právnických osob, nelze této námitce přisvědčit.

46. Zákonná úprava náhrady škody způsobené při výkonu veřejné moci, již se dovolává čl. 36 odst. 3 a 4 Listiny, je obsažena v zákoně č. 82/1998 Sb., jenž v ustanovení § 1 odst. 1

a § 3 odst. 1 písm. a) definuje odpovědnost státu tak, že stát odpovídá za podmínky stanovených tímto zákonem za škodu nebo nemajetkovou újmu, která byla způsobena při výkonu státní (veřejné) moci. Účelem dovětky „při výkonu veřejné moci“ je odlišit od sebe situace, kdy by stát za způsobenou újmu odpovídal podle obecné úpravy deliktního práva, neboť by ji způsobil jako subjekt soukromoprávní, a kdy odpovídá za újmu způsobenou při výkonu (nebo v důsledku absence výkonu) veřejné moci, tj. kdy újmu způsobil jako subjekt veřejného práva vykonávající veřejnoprávní pravomoc.

47. Možno proto – k dovoláním zpochybňované výši zadostiučinění – odkázat na judikaturu Nejvyššího soudu, který u jednání orgánů státu v postavení správního orgánu (potažmo tedy i orgánu činného v trestním řízení) představujících výkon státní moci (resp. součást tohoto výkonu) dovozuje, že případný nesprávný úřední postup (v poměrech posuzované věci by šlo o dovoláním akcentovanou medializaci trestního stíhání žalobkyně) při výkonu této moci zakládá výlučně odpovědnost státu za škodu či újmu v důsledku zásahu do pověsti právnické osoby ve smyslu speciální úpravy provedené v § 13 odst. 1 a § 31a zákona č. 82/1998 Sb., a nikoli, jak se tohoto dožaduje dovolatelka, podle „obecné“ soukromoprávní úpravy zakotvující ochranu před neoprávněným zásahem do pověsti právnické osoby provedené zejména v § 135 odst. 2 o. z. (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2021, sp. zn. 23 Cdo 1420/2020). Nelze proto (i z důvodů uvedených soudy obou stupňů) při satisfakci vycházet z obecných ustanovení občanského zákoníku. Uvedený závěr je přitom v posledně označeném rozsudku výslovně vztažen i k možným nárokům odvíjeným od tvrzeného nekalosoutěžního jednání. Již proto je bez významu se zabývat tím, zda stát vůbec může mít při výkonu veřejné moci postavení soutěžitele.

48. Rovněž odpověď na navazující otázku týkající se hierarchie forem přiměřeného zadostiučinění plyne přímo z § 31a odst. 2 OdpŠk, který respektuje obecně vnímanou představu o způsobech odčinění nemajetkových újem. Dovolací soud již dříve v usnesení ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. 30 Cdo 4525/2017, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2486/18 vysvětlil, že vedení trestního stíhání negativně ovlivňuje sféru stíhané osoby, vnáší do jejího života nejistotu a způsobuje pocity frustrace. Na stranu druhou, spravedlivé postihování činů nebezpečných pro společnost je jedním z klíčových úkolů právního státu a jedním z *raison d'être* státu jako takového vůbec (viz např. náleží Ústavního soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12). Rovněž dodal, že přístup, kdy je zahájení trestního stíhání, jež neskončilo odsuzujícím rozsudkem, pokládáno na roveň nezákonného rozhodnutí, je přístupem velmi velkorysým, k němuž dospěl dovolací soud rozšiřujícím výkladem zákona, přičemž ani Úmluva na něco takového vůbec nepamatuje (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1711/2015, popř. Vojtek, P. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 6). Byť tedy stát v zásadě odpovídá osobám, které trestně stíhal a vůči nimž trestní stíhání neskončilo odsuzujícím rozsudkem (právnické osoby nevyjímaje), nelze uzavřít, že by rovněž každou takovou osobu v každém případě musel zásadně odškodnit penězi. K odčinění určité míry nejistoty, frustrace a jiných negativ vnesených do života prostřednictvím trestního stíhání, které probíhalo přiměřenou dobu v souladu s právními předpisy, zásadně postačují jiné, než peněžní formy odškodnění.

49. Dovolací soud nemůže přisvědčit námitkám žalobkyně, dle nichž soudy ve věci rozhodovaly co do posuzování následků vedeného trestního řízení do poměrů poškozené bez náležitého odůvodnění a bez vážení konkrétních okolností případu. Odůvodnění rozsudků soudů obou stupňů obsahuje naopak poměrně důkladný popis zjištění ohledně okolností a následků, které toto řízení mělo ve sféře žalobkyně jakožto poškozené. Dovolací soud

shledává rovněž logickými a srozumitelnými základní úvahy, jež soudy obou stupňů činily při stanovení výše konkrétního zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu. Odvolací soud přihlédl – v poměrech projednací zásady – ke všem zjištěným relevantním okolnostem vztahujícím se k trestnímu stíhání žalobkyně, přičemž na základě jejich komplexního vzájemného zhodnocení dospěl k závěru o přiměřené formě, tj. relativní satisfakci ve výši 50 000 Kč.

50. K námitce nepřiměřené (nízké) výše přiznaného zadostiučinění Nejvyšší soud setrvale judikuje, že stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučinění je především úkolem soudu prvního stupně a přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího. Dovolací soud při přezkumu výše přiznaného zadostiučinění v zásadě posuzuje právní otázky spojené s výkladem podmínek a kritérií obsažených v § 31a OdpŠk, přičemž výslednou částkou se zabývá až tehdy, byla-li by vzhledem k aplikaci tohoto ustanovení na konkrétní případ zcela zjevně nepřiměřená (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4462/2009). Přihlédne-li se k tomu, že v řízení bylo na základě zjištěného skutkového stavu (jež potud nepodléhá dovolacímu přezkumu, srov. § 241a odst. 1, věta první o. s. ř.) vyvráceno tvrzení žalobkyně o poklesu jejích příjmů (projevujících se nadto jako majetková škoda, která předmětem tohoto rozhodování není), neboť nebylo prokázáno, že by došlo k závažnému zásahu do její podnikatelské reputace, dále k tomu, že trestní řízení trvalo pět měsíců a nedosáhlo do fáze po podání obžaloby, přičemž i v průběhu trestního řízení se žalobkyně bez omezení účastnila výběrových řízení, dále k tomu, že trestní stíhání se netýkalo jejích statutárních orgánů, a k tomu, že negativní zprávy o činnosti žalobkyně byly ve sdělovacích prostředcích zveřejňovány i před zahájením jejího trestního stíhání, pak s ohledem na takto zjištěné skutečnosti naopak spojované na straně druhé s hrozbou vyššího trestu, který žalobkyni převážně v její majetkové sféře hrozil, není přiznaná satisfakce ve výši 50 000 Kč zcela zjevně excesivní. Nejvyšší soud zde opakovaně připomíná bod 24 odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2011, sp. zn. III. ÚS 1976/09, který u trestních stíhání trvajících jen krátkou dobu (jako tomu bylo i v případě žalobkyně) připouští i zadostiučinění ve formě nemateriální.

51. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud existenci zmatečnostních vad nebo jiných vad řízení, jež by mohly mít vliv na věcnou správnost napadeného rozsudku, neshledal; ostatně žalobkyně žádnou takovou vadu v dovolání ani neohlašovala.

52. Z uvedeného je zřejmé, že v hranicích otázek vymezených v dovolání se žalobkyni nepodařilo zpochybnit správnost právního posouzení, z něhož ve vztahu k nároku na náhradu nemajetkové újmy vycházel odvolací soud. Protože nejsou dány důvody ani pro změnu, ani pro zrušení napadeného rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud s odkazem na § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. podané dovolání v této části uplatněného nároku jako nedůvodné zamítl. Změnil jej naopak v části výroku o náhradě škody (srov. zejm. odst. 25 odůvodnění rozsudku) a ve zbývajícím rozsahu jej jako nepřipustné podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

53. Jelikož Nejvyšší soud, byť jen zčásti, rozsudek odvolacího soudu změnil, bylo třeba rozhodnout též o náhradě nákladů řízení před soudy všech tří stupňů.

54. Výrok o nákladech řízení před soudem prvního stupně se opírá o § 243c odst. 3 věta první, § 224 odst. 1 a 2 a § 142 odst. 3 ve spojení s § 146 odst. 2 o. s. ř. Žalovaná (ať už ve vztahu k žalobě vyhovujícímu výroku nebo ve vztahu k částečnému zastavení řízení z důvodů jí přičitatelných) byla neúspěšná jen v nepatrné části, a náleží jí proto plná náhrada

nákladů řízení v podobě paušálních náhrad hotových výdajů za 11 úkonů (specifikovaných již v rozsudku odvolacího soudu) podle § 151 odst. 3 o. s. ř. (viz čl. II bod. 1 ve spojení s čl. VI. zákona č. 139/2015 Sb.) ve výši 300 Kč (§ 2 odst. 3 vyhlášky č. 254/2015 Sb.). Náleží jí tak částka 3 300 Kč. V odvolacím řízení nebyla převážně úspěšná ani jedna z účastnic (§ 224 odst. 1 ve spojení s § 142 odst. 2 o. s. ř.) a v dovolacím řízení byla žalobkyně úspěšná opět jen v nepatrné části, avšak žalované podle obsahu spisu v jeho průběhu žádné náklady nevznikly (§ 142 odst. 3 o. s. ř.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 24. 2. 2022

JUDr. David Vláčil v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: Viktor Kramář, DiS.